



پښتونستان ګاونډي علوم او مطالعات فرېنډي
پرتال جامع علوم انساني

حرف اول

پی آمدهای سیاسی-فرهنگی حماسه ۱۵ خرداد

در شماره‌های گذشته خواندیم:

(۱) پیدایش قله‌ای بلند از جریانی دیگر

(۲) پالایش نهضت از...

و اینک می‌خوانیم:

(۳) تشکل نیروهای انقلاب اسلامی

همزمان با تصفیه عناصر ناسالم و ناخالص، نیروهای وفادار به نهضت، با همگونی بیشتر، همدیگر را می‌یافتند و در جریان تلاش و کار صادقانه به هم می‌پیوستند؛ نیروهایی که مبارزه را در متن برنامه‌های خود قرار می‌دادند و به‌خاطر آن کارهای دیگر را - در صورت لزوم - کنار می‌گذاشتند^(۱) و در روند این جریان، هسته‌های مقاومتی در جای‌جای ایران اسلامی شکل می‌گرفت؛ چنین بود که مساجد، حسینیه‌ها و هیئتهایی با برجستگی خاصی به‌صورت پایگاه نهضت اسلامی درمی‌آمدند که برای شناخت هر یک از آنها باید فصلی جداگانه گشود و در جمع‌بندی این شناختها و شناختهایی دیگر، اطلس انقلاب را ترسیم کرد و نقشه ایران را با نگاهی دیگر به تماشا ایستاد...

تاریخ مساجد، تکایا و هیئتهای مذهبی از این پس، شاهد انشعابهایی است که هر یک را در پژوهش تاریخ انقلاب اسلامی جایگاهی ارزشمند و نکته‌آموز است.

در این میان، کانونهایی شکل می‌گرفت که بسیاری از این هسته‌های مقاومت را هدایت و پشتیبانی می‌کرد که نوعاً ناشناخته‌اند. یکی از این کانونهای ناشناخته، جمعیت سری یازده نفره‌ای است که از دل نهضت اسلامی جوشید و در پایگاه مرکزی نهضت (قم) فعالیت خود را آغاز کرد و نقش مهمی را در هدایت

(۱) تعطیل شدن مکتب تشیع و انتشار نشریه مخفی بعثت، گواه روشنی در این زمینه

است.

افکار و احساسات مردم در مقطع حساسی عهده‌دار شد. در بخش خاطرات شماره‌های آینده یاد - در فرصتی مناسب - زمینه‌های پیدایش این جمعیت را همراه با نکات جالبی - که هر یک زاویه‌ای از فضای گذشته را مطرح می‌سازد - از زبان برخی از اعضای فعال آن خواهیم خواند. در این شماره اساسنامه و آیین‌نامه انضباطی آن جمعیت را، که خود در بردارنده نکات بسیار مهمی است، تقدیم می‌داریم.

اینک در آخرین شماره سال پنجم (شماره ۲۰) با استفاده از فرصت، نکاتی را یادآور می‌شویم:

۱) انتظار یادآوران از خوانندگان این است که یاری و راهنمایی خود را از ما دریغ ندارند.

۲) مساجد، حسینیه‌ها، هیئتهای مذهبی و... که چونان پایگاه انقلاب اسلامی، عهده‌دار نقشی بوده‌اند، و عکس و سندی از آن در اختیار دارند، در نگهداری آن کوتاهی نکنند.

۳) یادآوران را موجب خرسندی خواهد بود که در بهره‌برداری از این آثار و برجسته ساختن آن نقشها، انجام خدمتی را توفیق یابند.

آنچه را در این شماره، پیوستار حرف اول ساخته‌ایم، اساسنامه و آیین‌نامه انضباطی جمعیت سری ناشناخته‌ای است که می‌توان از آن به‌عنوان نخستین شکل در حوزه علمیه قم - و بسا در حوزه‌های علمیه در تاریخ تشیع - نام برد. این جمعیت پوشش کار خود را اصلاحاتی در حوزه علمیه قم قلمداد می‌کرد که شرح آن مجال دیگری می‌طلبد. در مورد این تشکل خاطرات ارزشمندی از مقام محترم ریاست جمهوری داریم که در فرصتی مناسب منتشر خواهیم کرد.

اساسنامه جمعیت سری اصلاح حوزه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة على مبعوثه ورسوله محمد وآله المشيدين اساس التوحيد

«اساسنامه»

ماده اول - بمنظور تحقق بخشیدن به آرمانهای جمعیت و اجرای هدفهای مندرج در

مرامنامه «مطابق دین اسلام و کتاب مقدس قرآن و سیره پیشوایان» این جمعیت دارای ارکان زیر خواهد بود:

- ۱- شورای عالی مؤسسان
- ۲ - شعبه امور مالی
- ۳- سازمان تبلیغات و تعلیمات
- ۴ - سازمان اطلاعات و ارتباطات
- ۵ - شعبه بازرسی
- ۶ - شعبه شهرستان
- ۷ - دائره مستشاری
- ۸ - دادگاه

فصل اول - شورای مؤسسان

ماده ۲ - شورای مؤسسان از حداقل پنج نفر و حداکثر نفر از افاضل معروف بدرایت و تقوی و با سابقه فعالیت‌های اجتماعی و علمی تشکیل می‌شود.

ماده ۳ - جلسات شوری لااقل دو هفته یکبار در قم تشکیل می‌شود و در صورت لزوم، جلسات فوق العاده‌ای خواهند داشت. برای رسمیت جلسه، حضور لااقل نیمی از افراد شرط است.

وظایف و اختیارات شوری

ماده ۴ - وظایف و اختیارات شورای مؤسسان از اینقرار است:

- ۱ - انتخاب رئیس و نایب رئیس برای مدت یکسال
- ۲ - رسیدگی و اظهارنظر در امور سازمانها و شعب در حدود مرامنامه و اساسنامه
- ۳ - نصب یا عزل یا انتقال دادن مسئولین سازمانها و شعب یا هر يك از واحدها
- ۴ - مطالعه ورد یا قبول پیشنهادهای رؤسای شعب و سازمانها.
- ۵ - تعیین خط مشی جمعیت و وظایف جدید و رسیدگی به مسائل رویداده برای اجرای اهداف جمعیت.

۶ - رسیدگی بشکایات و پیشنهادهای اعضا

۷ - دادن اختیارات درخور صلاحیت به رؤساء سازمانها و شعب

۸ - اصلاح و تکمیل اساسنامه و مرامنامه

۹ - وضع آئین نامه‌ها و تصویب آئین نامه‌های سازمانها و شعب

ماده ۵ - تصمیمات شورای مؤسسان با تصویب نصف جمعیت افراد آن بعلاوه يك قابل اجراء است، مگر در مواردی که حدنصاب آراء لازم قبلاً بوسیله رئیس شوری اعلام

شده باشد .

ماده ۶ - ورود عضو و کارمند جدید بشوری در جلسه فوق العاده و بتقاضا و پیشنهاد يك يا چند نفر از اعضا (در صورت بودن جای خالی) و با اکثریت سه چهارم شوری و بشرط نبودن مخالف خواهد بود و از طبقه با سابقه خدمت در جمعیت انتخاب خواهد شد .

تبصره ۱ - افراد روحانی خارج از جمعیت که واجد شرایط اخلاقی بوده و با مقررات جمعیت آشنایی و موافقت کامل داشته باشند نیز انتخاب شوند .

ماده ۷ - خروج عضو با فوت یا استعفاء رسمی صورت می گیرد .

تبصره ۲ - سه غیبت متوالی بدون عذر موجه استعفاء محسوب شده و موجب اخراج خواهد شد (اعضاء بایستی غیبت خود را اعلام کنند) .

ماده ۸ - اعضاء شوری می توانند مسئولیت یکی از شعب یا سازمانها را قبول کنند .

تبصره ۳ - در صورتیکه غیبت مجاز افراد شوری موجب سقوط از اکثریت باشد طبق آئین نامه انضباطی بفتح صندوق جمعیت مجازات مالی خواهند شد .

فصل دوم - کلیات راجع بسازمانها و شعب

ماده ۹ - ایجاد سازمانها و شعب ضروری است ولی تشکیل کمیته‌ها و واحدهای فرعی هر قسمت، تدریجی و بمقتضای ضرورت خواهد بود .

ماده ۱۰ - رؤساء هر سازمان یا شعبه موظفند در اولین فرصت، کمیته‌ها و همکاران خود را بشوری پیشنهاد کنند تا در صورت قبول . . .

ماده ۱۱ - رؤساء مسئول سازمان یا شعبه مربوط بخود می باشند .

ماده ۱۲ - عزل و نصب افراد هر سازمان یا شعبه به پیشنهاد رئیس قسمت و تصویب شوری است .

ماده ۱۳ - هر کمیته یا واحد، يك مسئول داشته و گزارش کارهای قسمت خود را بر رئیس خود خواهد داد .

ماده ۱۴ - گزارشهای رسیده و گزارش امور سازمانها و شعب بتوسط مسئول آنها هر ۱۵ روز يك مرتبه با اطلاع شوری خواهد رسید .

ماده ۱۵ - انتخاب یا تغییر یا اخراج هر فردی از واحدها، کمیته‌ها، شعب و سازمانها بوسیله مسئول آن قسمت بمقام بالاتر (با ادله آن) داده می شود تا در شوری تصویب یا رد شود .

ماده ۱۶ - هر سازمان یا شعبه در اولین جلسه خود آئین نامه لازم را تنظیم و برای تصویب بمقام بالاتر خواهد داد .

ماده ۱۷ - افراد و اعضاء هر واحد، به حسب احتیاجات آنها انتخاب خواهند شد .

- ماده ۱۸ - برنامه هر واحدی بوسیله مسئول آن ابلاغ خواهد شد.
- ماده ۱۹ - نام اعضاء جمعیت در دفاتر «رمزی» بوده و هر سازمان یا شعبه ای فقط افراد خود را خواهند شناخت.
- ماده ۲۰ - هر سازمان و شعبه رمز مخصوص بخود داشته و مسئول کشف آن خواهد بود
- ماده ۲۱ - هیچیک از واحدها مجاز بهمکاری و پیوستگی بواحد دیگر (اگر بشناسند) نیستند مگر بدستور خاص مافوق.
- ماده ۲۲ - رؤساء هر قسمت يك نایب رئیس خواهند داشت که در موارد غیبت یا گرفتاری رئیس، مسئولیت او را به عهده بگیرد.
- ماده ۲۳ - نایب رئیس هر قسمت بایستی علی البدل احتیاطی خود را تعیین و معرفی کند.
- ماده ۲۴ - حق عضویت ماهیانه پنجاه ریال و برای اعضاء شوری و رؤساء سازمانها یکصد ریال است.
- ماده ۲۵ - تمام اعضاء جمعیت در بدو ورود در مقابل کلام اله مجید و با تشریفات مقرر مراسم تحلیف را بجای آورده در مقابل خداوند . . . وجدان و ایمان و مقدسات مذهب خود سوگند یاد می کنند که بمفاد مرامنامه و اساسنامه و اهداف جمعیت معتقد بوده و در راه . . . آن و رضای خداوند متعال، از هیچگونه فداکاری و گذشت از جان و مال مضایقه نمایند.
- ماده ۲۶ - هر يك از اعضاء در اول ورود پس از مراسم تحلیف ورقه کارمندی خود را مبنی بر مطالب ماده قبل امضاء نموده و شوری . . . خواهند داشت
- ماده ۲۷ - رؤساء سازمانها و شعب میتوانند برای منافع جمعیت از افراد غیرروحانی با تصویب شورای مؤسسان استفاده کنند.
- ماده ۲۸ - جمعیت میتواند در مواقع لزوم، فرد یا افرادی را استخدام نماید (رجوع بآئین نامه استخدام).
- فصل سوم - شعبه امور مالی
- ماده ۲۹ - شعبه امور مالی برای تأمین اعتبارات و احتیاجات سازمانها و شعب و مخارج جمعیت و جمع آوری ماهیانه پرداختی اعضاء است.
- ماده ۳۰ - این شعبه دارای دوائر زیر است:
- ۱ - حسابداری ۲ - صندوق ۳ - تحصیلداری ۴ - کمیسیون مطالعه امور مالی
- ماده ۳۱ - دایره حسابداری موظف است جمیع وجوه تحصیل شده را (مطابق

آئین نامه مربوطه) بصندوق بسپارد و رسید دریافت دارد.

ماده ۳۲ - تحصیل وجوه بوسیله تحصیلداری و بطور مخفی خواهد بود (رجوع بسازمان اطلاعات).

ماده ۳۳ - نام اعضاء در تمام دفاتر مستعار خواهد بود و بجز تحصیلدار و رئیس شعبه از آن اطلاع نخواهند داشت.

ماده ۳۴ - کمیسیون مطالعه موظف است درباره طرحهای تهیه و جلب وجوه از منابع خیریه ممکنه و وجوه شرعیه مطالعه نماید و بشوری گزارش . . . تهیه بیان مخرج و ترازنامه بعهده این کمیسیون است.

ماده ۳۵ - شعبه امور مالی در مقابل دستور کتبی میتواند وجه بکسی یا شعبه ای بپردازد.

فصل چهارم - سازمان تبلیغات و تعلیمات

ماده ۳۶ - وظایف این سازمان عبارتست از:

- ۱ - اشاعه افکار جمعیت و انتشار آن بوسیله گفتن و نوشتن
- ۲ - مطالعه در افراد قابل عضویت و معرفی بجمعیت پس از آزمایشهای لازم (شرط مخصوصی این گروه احتیاط و سوءظن در انتخاب افراد است)
- ۳ - تعلیم و تربیت افکار اعضای تازه وارد و آماده نمودن آنها برای قبول مشاغل لازم . . . و فوائد و معانی مرامهای جمعیت
- ۴ - کسب اطلاع از اهداف و عقاید سایر جمعیتها و افراد
- ۵ - مطالعه و تحصیل اطلاع از مطالب ضد مرامی جراید و مجلات و رادیو و تلویزیون

تبصره ۵ - مواد فکری و تربیتی بند (۲) ماده (۳۲) در آئین نامه مربوطه تدوین شده و عمل خواهد شد.

ماده ۳۷ - شعبه های این سازمان عبارتند از:

۱ - دائره انتشارات جمعیت که مواد نشریه علنی یا مخفی (فارسی - خارجی) جمعیت را تهیه مینماید.

۲ - دایره تبلیغات رادیویی، ناشر افکار جمعیت از راه فرستنده رادیو

۳ - دایره ارتباط و همکاری برای ارتباط و همکاری با: وعاظ، دانشگاه، دبیرستانها،

بازار، ادارات

۴ - دایره طبع که نشریات جمعیت را بطور مخفی چاپ می کند.

۵ - دائره نشر برای پخش نشریات منطبعه جمعیت

تبصره ۶ - این دایره همیشه با کمک کمیته مراقبت اطلاعات کار خواهند کرد.

۶ - دایره عکاسی و فیلمبرداری برای احتیاجات جمعیت

ماده ۳۸ - دایره ارتباط و همکاری میتواند در صورت لزوم دارای کمیته ارتباط با
وعاظ، کمیته ارتباط با دانشگاه و... باشد.

فصل پنجم - سازمان اطلاعات و ارتباطات

ماده ۳۹ - وظایف این سازمان عبارتست از:

۱ - جمع آوری اطلاعات لازمه برای شوری یا دوائر و سازمانهای دیگر جمعیت

۲ - مخابره پیامهای جمعیت بسایر شهرستانها

۳ - مراقبت اوضاع و احوال اعضاء جمعیت و خدمات آنها و رفع مخاطرات

پیش بینی شده

۴ - خنثی نمودن نقشه های مخالف برای جمعیت و مبارزه با سازمانهای مخالف و

معرفی عمال خائن

۵ - تشکیل و تنظیم پرونده برای خصوصیات و خدمات اعضاء بطور خیلی سری

ماده ۴۰ - تشکیلات این سازمان عبارتست از:

۱ - کمیته ارتباطات، شامل شعبه های ارتباط قم - تهران و قم - شهرستانها و قم -

خارج.

۲ - کمیته اطلاعات مدارس، وقایع و اوضاع هر مدرسه علمیه را بلحاظ افراد و

افعال گزارش میدهند.

۳ - کمیته اطلاعات مراجع، اوضاع و احوال و افکار داخله مراجع عظام را گزارش

میدهند

۴ - کمیته اطلاعات ادارات امور شهری، گزارش اوضاع و احوال شهر و ادارات

بعهده آنها است.

۵ - کمیته ضد اطلاعات، با شبکه های جاسوسی و افراد اخلا لگزر حوزه و دشمنان

اهداف جمعیت مبارزه می کنند

۶ - دایره تحقیق و آمار، آمارهای لازم را تهیه و در دسترس اداره میگذازند.

۷ - دایره امور خارجه، امور اطلاعاتی یا ارتباط با خارج از کشور را اداره می کنند

۸ - دایره مخابرات - وسایل مخابراتی بی سیم سازمان را (اگر داشته باشد) اداره

می کنند

ماده ۴۱ - رئیس سازمان موظف است جمیع مخابرات و مکاتبات را برمز انجام

دهد و مفتاح رمز آنرا فقط خود او یا نایبش (در مورد غیبت) ... مفتاح هم نزدیکی از

اعضای شورای مؤسسان که امانت او محرز است بگذارد.

ماده ۴۲ - صورت مخابرات و مکاتبات را رئیس مسئول سازمان تهیه و تبدیل برمز نموده و بمأمور مربوطه میدهد . . .

ماده ۴۳ - نام اعضا و کمیته‌ها و واحدها رمزی بوده و در اوقات مقتضی (لااقل هر سه ماه یکبار) تبدیل و تجدید خواهد شد.

ماده ۴۴ - نام اعضا کمیته‌ها و واحدها را غیر از رئیس سازمان و نام اعضا هر کمیته را رئیس هر کمیته خواهند داشت.

فصل ششم - شعبه بازرسی

ماده ۴۵ - وظایف این شعبه عبارتست از مراقبت از جریان کارها در جمعیت و خارج و نحوه فعالیت‌های اعضا.

ماده ۴۶ - انتخاب اعضا این شعبه فقط بوسیله مسئولان شعبه بوده و نام آنها برای عموم اعضا جمعیت بجز رئیس شوری مخفی است.

ماده ۴۷ - اعضا این شعبه میتوانند در سازمانها و شعب دیگر سمتی داشته باشند.

فصل هفتم - شعبه شهرستان

ماده ۴۸ - شعبه شهرستان موظف است این جمعیت را در مراکز استانها و شهرستانها و حوزه‌های علمیه و خارج و داخل تشکیل دهد. (تشکیل این شعبه پس از تشکیل و کار شعبه‌ها و سازمانهای دیگر است).

ماده ۴۹ - شعبه جمعیت در مرکز هر استان این شعب را خواهد داشت: تشکیلات، امور مالی، تبلیغات و تعلیمات، اطلاعات و ارتباطات، بازرسی شهرستانها.

ماده ۵۰ - شعبه تشکیلات هر استان مسئولیت شورای مؤسسان مرکز را داشته مأمور تشکیل سایر شعب است.

ماده ۵۱ - شعبه تشکیلات از حداقل سه نفر و حداکثر شش نفر از فضایی خوشنام استان انتخاب می‌شوند.

ماده ۵۲ - شعبه تشکیلات مسئول سایر شعب و رابط جمعیت خود با مرکز (قم) است.

ماده ۵۳ - شعبه تشکیلات در موقع مقتضی باید شعبه شهرستان را در استان تشکیل و برای ایجاد جمعیت در شهرستانهای تابعه استان اقدام کند.

ماده ۵۴ - شعبه شهرستان (در قم) میتواند از وسائل ارتباطی سازمان اطلاعات و نیز از رابط دیگری از اعضا جمعیت و افراد بیگانه‌ای که بتصویب شوری رسیده باشد استفاده نماید.

فصل هشتم - دایره مستشاری

ماده ۵۵ - مستشار کسی است که به یکی از جهات: قدرت، فکر، تجربه، تخصص برای معاونت و مشاورت مسئول و رئیس سازمان شعبه از طرف شوری تعیین میشود.

ماده ۵۶ - این دایره مستقیماً به وسیله رئیس شوری و سه نفر از اعضاء دیگر شوری که بحکم قرعه انتخاب میشوند اداره و نظارت میشود

ماده ۵۷ - این دایره میتواند اجازه استفاده از مشاورین و متخصصین افراد بیگانه را بمسئول سازمان بدهد.

فصل نهم - دادگاه

ماده ۵۸ - دادگاه مرکب است از يك رئیس و لااقل دو نفر داور و مسئول شعبه مربوطه بمعرج و يك نفر منشی

ماده ۵۹ - اعضاء دادگاه از شورای مؤسسان یا منتخبین آنها تشکیل میشود.

ماده ۶۰ - دادگاه صلاحیت رسیدگی بشکایات، جرایم کارمندان، استیضاح کارمندان را دارد.

ماده ۶۱ - در صورتیکه جلسه استیضاح باشد شخص یا واحد مورد استیضاح باید حضور داشته باشد.

ماده ۶۲ - جلسات دادگاه کاملاً سری است و نتیجه آن بشوری و سازمان اطلاعات اعلام خواهد شد.

ماده ۶۳ - هرگونه پیشنهاد و اصلاحی یا حذف آن یا اضافه نمودن به این اساسنامه با پیشنهاد یکنفر بشوری و تصویب $\frac{۳}{۴}$ آراء عملی خواهد بود.

آئین نامه انضباطی

ماده ۱ - عضویت و فعالیت افراد این جمعیت در سایر احزاب و جمعیتها که مرام آنها تضاد و تنافی با مرام این جمعیت داشته باشد ممنوع است مگر با پیشنهاد سازمان اطلاعات و قبول شورای مؤسسان.

ماده ۲ - هیچیک از افراد نمیتوانند بدون اجازه مسئولین مربوطه یا حتی نزدیکترین افراد خود تماس و ارتباط داشته باشند و اسرار فعالیتهای جمعیت را افشاء نمایند مگر با اجازه سازمان

ماده ۳ - حضور بموقع در جلسات یا کمیته‌ها و وقت شناسی کامل برای همه

ضروری است و برای تأخیر يك ربع ساعت (باستثناء ربع اول) ۱۰ ریال و غیبت با عذر
موجه پنجاه ریال بشفع صندوق و برای اعضاء شوری و رؤساء شعب و سازمانها دو مقابل
است (وجوه بتوسط مقامات مافوق بشعبه امور مالی رد خواهد شد).

تبصره - پرداخت جریمه باعث تصحیح عمل ناپسند وقت ناشناسی نمیشود.

ماده ۴ - هر يك از اعضاء جمعیت پس از ابلاغ شفاهی یا کتبی مسئولیت بایستی
قبولی آن را همانطور اعلام کنند.

ماده ۵ - با طرد یا خروج یکی از اعضاء هیچیک از اعضاء حق تماس با آن شخص
را ندارند.

ماده ۶ - تمام اعضاء جمعیت که برای پیشرفت دین و عمل بقرآن دور هم جمع
شده‌اند باید همیشه بویژه در مواقع انجام وظایف جمعیت خود خداوند قهار را در نظر
داشته و از انتقام او بترسند.

ماده ۷ - شرایط اخلاقی اعضاء عبارتست از تعبد باحکام دین - حفظ اسرار -
شهامت . . . خدمت در نهضتهای دینی و ملی روحانیت و عدم سوءسابقه.



پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی